

ASIA

Viranomaisen vastausvelvollisuus

KANTELU

Kantelija on eduskunnan oikeusasiamiehelle 5.12.2012 osoittamassaan ja oikeuskanslerinvirastoon 19.12.2012 siirrettyssä kirjoituksessa arvostellut Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus), Säteilyturvakeskuksen ja Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän menettelyä tiedusteluihinsa vastaamisessa Talvivaaran kaivosyhtiön kipsisakkaltaan vuoden jälkeen.

SELVITYS

Kainuun ELY-keskuksen selvitys on annettu 11.6.2013, Säteilyturvakeskuksen selvitys 31.5.2013 ja Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän selvitys 22.5.2013.

Selvityksistä lähetetään kantelijalle jäljennökset tämän päätöksen liitteenä.

RATKAISU

Kantelija kertoo kirjoituksessaan tiedustelleensa viranomaisilta muun muassa sitä, voiko hänen omistamallaan kiinteistöllä oleskella ja miten vettä voi käyttää. Kiinteistö sijaitsee Talvivaaran kaivoksen alapuolisen Oulujoen vesistön varrella. Kantelija kertoo tiedustelleensa asiaa sähköpostitse Kainuun ELY-keskukselta ensimmäisen kerran 5.11.2012. Hänelle vastattiin 6.11. ilmoituksella, että asiasta tietää enemmän toinen henkilö, jolle viesti oli käännetty. Lisäksi viestissä kerrottiin, että terveystiedoista vastaa Kainuun ympäristöterveydenhuolto. Tämän jälkeen muuta vastausta ei tullut. Kantelija kertoo lähettäneensä 21.11.2012 uuden viestin, johon on samana päivänä vastattu, että asia on siirretty Kainuun maakunta- kuntayhtymälle, koska kysymykset koskevat keskeisesti terveyttä koskevia asioita. Lisäksi Kainuun ELY-keskukselta tuli vastaus, jota kantelija ei ymmärtänyt. Kantelija pyysi selventämään asiaa, mutta ei saanut pyyntöönsä vastausta. Kantelija lähetti vielä 23.11.2012 sähköpostiviestin ELY-keskukselle ja sai siihen vastauksen 27.12.2012.

Kantelija kertoo tiedustelleensa asiaa Kainuun maakunta- kuntayhtymästä. Terveystarkastaja on 13.11.2012 vastannut kantelijalle, että viesti on vastaanotettu ja että asiaan palataan myöhemmin. Kantelija lähetti uuden tiedustelun 21.11.2012, jonka jälkeen hän sai vastauksia aiemmin lähettämäänsä kyselyyn.

Kantelija kertoo lähettäneensä 7.11.2012 myös Säteilyturvakeskukselle tiedustelun asiasta. Tiedusteluun ei ole vastattu.

Kainuun ELY-keskus toteaa selvityksessään, että kipsisakka-altaan vuodon jälkeen virastolle tuli paljon yhteydenottoja huolestuneilta kansalaisilta ja mediasta. Kysymyksiin vastattiin sitä mukaa ja niillä tiedoin kuin se oli kussakin tilanteessa mahdollista. ELY-keskus tiedotti vuodon johdosta tekemistään valvontatoimista jatkuvasti marraskuun 2012 aikana. Ensimmäinen tiedote yleisölle lähti 4.12. vuodon alkaessa. Yhteisiä tiedotteita Kainuun maakunta- kuntayhtymän ympäristöterveydenhuollon kanssa annettiin kolme. Tiedotteissa annettiin käyttösuosituksia Talvivaaran läheisille vesistöalueille. Kaivovesien tutkimuksista annettiin tiedote 18.12.2012.

ELY-keskus kertoo selvityksessään neuvoneensa kantelijaa 6.11.2012 kääntymään Kainuun ympäristöterveydenhuollon puoleen. ELY-keskus siirsi 21.11.2012 kantelijan sähköpostitse esittämät kysymykset Kainuun maakunta- kuntayhtymän ympäristöterveydenhuollolle, koska ne koskivat keskeisiltä osin terveyttä koskevia asioita. ELY-keskus toteaa näkemyksensä, että se on menetellyt asiassa hallintolain 8 ja 21 §:n nojalla viranomaiselle säädettyjen velvollisuuksien mukaisesti ja katsoo noudattaneensa tiedottamisessa Kainuun ELY-keskuksen kriisiviestintäohjetta syyskuulta 2012.

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä katsoo selvityksessään, että ympäristöterveydenhuoltoon ohjautui runsaasti kyselyitä. Esimerkiksi kantelijalle vastaamisessa keskityttiin omaan toimivaltaan kuuluviin asioihin ja olennaiseen, eli sen hetkisten tietojen perusteella lomakiinteistön käyttöön terveydellisin perustein.

Säteilyturvakeskuksen selvityksessä todetaan, että kahtena Talvivaaran ympäristövahingon jälkeisenä viikkona sähköposteja yksittäisille asiantuntijoille tuli yli 300 kappaletta. Kaikkiin kysymyksiin pyrittiin vastaamaan mahdollisimman kattavasti. Kantelijan viesti oli kuitenkin hukunut selvityksen mukaan sähköpostiruuhaan ja jäänyt vastaamatta. Säteilyturvakeskus toteaa, että vaikka kantelijan viesti jäi vastaamatta, on Säteilyturvakeskuksen tiedotteista ja verkkosivuilta ollut mahdollista saada tietoa Jormasjärven veden laadusta.

Arviointi

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Hallintolain (434/2003) 7 §:ssä säädetään, että asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomainen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti. Hallintolain 8 §:n mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa ja vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Asia on lain 23 §:n mukaan käsiteltävä ilman aiheutonta viivytystä. Viranomaisen on esitettävä asianosaiselle tämän pyynnöstä arvio päätöksen antamisajankohdasta sekä vastattava käsitellyn etenemistä koskeviin tiedusteluihin.

Ylimpien laillisuusvalvojien ratkaisukäytännössä on vakiintuneesti katsottu viranomaisen neuvontavelvollisuuteen kuuluvan, että viranomaisen ja viranhaltijan on vastattava toimivaltaansa kuuluvaan asialliseen ja riittävästi yksilöityyn tiedusteluun kohtuullisessa ajassa. Viranomaisen

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

oletus siitä, että asiakas on joskus aiemmin saanut jotakin kautta vastauksen kysymykseensä, ei sellaisenaan vapautta vastaamis- ja neuvontavelvollisuudesta. Viranomaisen tulee, vaikka lyhyestikin, todeta, minkä vuoksi se ei esimerkiksi katso tarpeelliseksi enempää selvittää asiaa. Tarvittaessa voidaan viitata jo tehtyihin lainvoimaisiin ratkaisuihin tai aiemmin annettuihin vastauksiin.

Kantelija on saanut ELY-keskukselta ensimmäiseen viestiinsä vastauksen, jonka mukaan asia on siirretty toiselle henkilölle ja että asiasta tietää enemmän ympäristöterveydenhuolto. Uuden yhteydenottonsa jälkeen noin kaksi viikkoa ensimmäisen lähettämänsä viestin jälkeen kantelija on saanut myös joitakin vastauksia viesteihinsä. Asiassa saadusta selvityksestä ei kuitenkaan ilmene se, olisiko ELY-keskus ollut vielä vastaamassa tähän ensimmäiseen viestiin ilman uutta tiedustelua. Asia kuitenkin siirrettiin terveystietoja koskevin osin kuntayhtymälle, joka on antanut kantelijalle sen hetkisiin tietoihinsa perustuvan vastauksen.

Vesistöjen tilasta on tiedotettu sekä ELY-keskuksen tiedotteissa, kuntayhtymän omissa tiedotteissa että yhteisissä tiedotteissa sitä mukaa, kuin tilanne on ollut viranomaisten tiedossa. ELY-keskus ja kuntayhtymä ovat antaneet edellä selostettuja vastauksia kantelijan tiedusteluihin kolmen viikon sisällä ensimmäisen tiedustelun saapumisesta. Katson edellä mainitut seikat huomioon ottaen, ettei näiden viranomaisten menettelyssä ole ilmennyt sellaista virheellisyttä, lainvastaisuutta tai laiminlyöntiä, joka johtaisi oikeuskanslerin toimenpiteisiin.

Säteilyturvakeskus on selvityksessään todennut, että kantelijan tiedustelu on jäänyt epähuomiossa vastaamatta.

Saadun selvityksen perusteella katson, ettei Säteilyturvakeskus ole noudattanut edellä mainittuja hyvän hallinnon vaatimuksia jättäessään kokonaan vastaamatta kantelijan sähköpostitiedusteluun.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Saatan Säteilyturvakeskuksen tietoon sen, mitä olen edellä esittänyt tiedusteluihin vastaamisesta ja viranomaisen neuvontavelvollisuudesta.

Kantelijan kirjoituksen liitteet palautetaan ohessa kantelijalle.

Oikeuskansleri

Jaakko Jonkka

Esittelijäneuvos

Outi Kostama

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
